

(1982 – 1983) ja suomen kielen ja Suomen kulttuurin vierailevana professorina Göttingenin yliopistossa (1983 – 1985). Myös suhteet Viroon ovat olleet Pauli Saukkosen työssä selvästi esillä. Jo vuonna 1964 hän toimi tutkijana Viron Tiedeakatemian Kielen ja kirjallisuuden instituutissa. Pauli Saukkosen peräänantamattoman taistelun tuloksena Oulun yliopisto, ensimmäisenä Suomen yliopistoista, sai viron kielen lehtorin suoraan Virosta vuonna 1967. Viime keväänä vietettiin viron kielen opetuksen 25-vuotisjuhlaa laitoksessamme.

Laitoksen esimiehenä Pauli Saukkonen onnistui heti alkuun hankkimaan laitokselle riittävästi henkilökuntaa opetus- ja tutkimustehtäviin, kohtuulliset työtilat ja erinomaisen laitostyöskirjaston. Välittömän ja demokraattisen ilmapiirin luomisessa professorin osuus on myös ollut tärkeä. Suomen kielen laitos oli Oulun yliopistossa ensimmäisiä laitoksia, joissa opiskelijat otettiin mukaan päättämään laitoksen asioista. Jo vuonna 1968 perustettiin Pauli Saukkosen ehdotuksesta laitoksen neuvottelukunta, johon kuului viisi opiskelijaa laitoksen opettajien lisäksi. Tuosta neuvottelukunnasta tuli 1970-luvulla laitosneuvosto.

Myös humanistisen tiedekunnan kehittämisessä Pauli Saukkosen rooli on ollut huomattava. Filosofisen tiedekunnan humanistisen opintosuunnan esimiehenä Pauli Saukkonen toimi 1967 – 1969. Kun filosofinen tiedekunta jakaantui vuonna 1972 humanistiseen ja luonnontieteelliseen tiedekuntaan, tuli Pauli Saukkosesta ensimmäinen humanistisen tiedekunnan dekaani (1972 – 1974). Tiedekunnan identiteetin ja suunnan luominen jäi Pauli Saukkosen johtaman tiedekuntaneuvoston tehtäväksi. Pauli Saukkonen on taas (1991 – 1993) sinä tiedekunnan dekaanina, jonka huolena on ollut taistella humanistien oikeuksien puolesta teknillis-luonnontieteellisesti painottuvassa yliopistossa. Pauli Saukkosen dekaaniaikana on paljon työtä vaatinut myös humanistien uuden talon rakennushanke ja muutto uusiin tiloihin tämän vuoden tammikuussa.

Monien kielen-, kirjallisuuden- ja kulttuurintutkimuksen alaan kuuluvien seurojen, yhdistysten ja toimikuntien aktiivisena jäsenenäkin on Pauli Saukkonen ehtinyt olla. Kun kaivattiin jo olemassa olevien seurojen lisäksi suomen kielen käyttäjien, opettajien ja tutkijoiden valtakunnallista yhteisöä, oli Saukkonen mukana puuhaamassa uutta seuraa, jossa eri kielenkäyttäjryhmät, niin akateemiset kuin ei-akateemisetkin, voisivat keskustella kielen käytöstä vapaasti. Pauli Saukkonen käynnistikin Nykysuomen seuran toiminnan Oulussa v. 1980 ja toimi alkuun myös seuran puheenjohtajana.

Pauli Saukkonen täyttää 60 vuotta 20. heinäkuuta 1993. Toivotamme onnea edistykselliselle ja tarmokkaalle professorillemme, johtajallemme ja työtoverillemme. Viron kielen päivän esitelmistä koottu juhlaraportti on julkaistu laitoksessamme 60-vuotispäivää viettävien kunniaksi.

HELENA SULKALA

Matti Pääkkönen 60 vuotta

Toukokuun 30. päivänä täytti 60 vuotta Oulun yliopiston suomen kielen apulaisprofessori Matti Pääkkönen. Hänet tunnetaan kollegoiden piirissä perusoululaisena, joka ujostelematta antaa oululaisuuden värittää puhekieltään. Matti Pääkkönen on syntynyt ja kasvanut Oulussa, kirjoittanut ylioppilaaksi Oulun lyseosta 1954 ja Helsingissä viettämiensä oppivuosien jälkeen palannut 1967 taas vanhaan kotikaupunkiinsa, jossa hän siitä lähtien on juurevasti asunut lapsuudenkotinsa tiluksilla.

Helsingin periodi venähti kuitenkin pitkähköksi, koska Pääkkönen jo humanististen tieteiden kandidaatiksi valmistumisen aikoihin (1958) kiinnitettiin Karjalan kielen sanakirjan toimitukseen leksikografiharjoittelijaksi ja sittemmin leksikografiksi. Vii-

dettä vuotta kestäneen sanakirjavaiheen jälkeen Pääkkönen jatkoi opintojaan pääasiallisesti stipendien turvin ja työskenteli mm. akateemikko Paavo Ravilan avustajana. Filosofian kandidaatin tutkinto oli valmistunut keväällä 1962 pääaineina suomen kieli, kotimainen kirjallisuus ja suomalais-ugrilainen kansatiede. Filosofian lisensiaatti Pääkkösestä tuli syksyllä 1966 aineinaan suomen kieli ja kotimainen kirjallisuus, jonka arvosanan hän oli keväällä korottanut laudaturiksi.

Lisensiaatin tutkinnon suorittuaan Matti Pääkkönen siirtyi Oulun yliopiston palvelukseen. Suomen kielen lehtoriksi hänet nimitettiin tammikuussa 1967, mutta lehtorina hän ehti toimia melko lyhyen aikaa. Yliopistoon näet perustettiin vuodesta 1970 suomen kielen apulaisprofessorin virka, jonka ensimmäiseksi hoitajaksi Pääkkönen määrättiin ja jonka vakinaiseksi haltijaksi hänet nimitettiin helmikuun alusta 1974. Useaan otteeseen hän on hoitanut varsinaisen professorin virkaa, yhteensä lähes kuusi vuotta.

Matti Pääkkösen tieteellinen pääteos on väitöskirja »Oulun seudun murteen äännehistoria I» (1971), jonka aiheen voi tässä tapauksessa sanoa antautuneen tekijälle itsestään. Mikäpä olisi paremmin sopinut kielihistoriaa ja maastossa liikkumista vierastamattomalle nuorelle miehelle tutkimusteemaksi kuin kotimurteen äännehistoria, semminkin kun alueen murteesta ei entuudestaan ollut juuri muuta esitystä kuin J. H. Wennolan viime vuosisadalla julkaistu vähäinen kuvaus. Tavanomaisesta käytännöstä poiketen Pääkkönen ei ole käsitellyt konsonanttien edustusta kokonaan vaan on rajoittanut äännehistoriansa ensimmäisen osan koskemaan vain sanansisäisiä klusiileja astevaihtelusuhteineen. Tarkasteltavaa on näinkin jäänyt riittämiin, kun kysymyksessä on murrealue, jolla eri-ikäiset läntiset ja itäiset vaikutteet risteytyvät. Erityisen arvokas on pääasiallisesti tekijän omiin kenttäkeruihin perustuva aineisto, joka eloisesti ja vivahteikkaasti valaisee käsiteltäviä ilmiöitä.

Pohjoispohjalaisen kielenparren erikoistuntijana Pääkkönen on julkaissut myös yleiskatsaukset Limingan murteesta (teoksessa Liminka 1477–1977; Oulu 1977) ja Hailuodon murteesta (teoksessa Hailuodon keskiaika; Oulu 1988). Hailuotolaista kerontaa – mm. vanhakantaista hylkeenpyyntiä käsittelevää – hän on julkaissut toimitamassaan kirjassessa »Hailuodon murretta» (Suomen kielen näytteitä 6; 1979). Oululaiseen kielenparteen liittyy Pääkkösen esikoistutkielma »Paavo Rintalan ”Rikas ja köyhä” -romaanin murrepiirteet» (Jouko VII; 1962). Peräpohjalaismurteen erikoisilmiöitä koskee sen sijaan Heikki Leskisen juhlakirjassa Laatokan piiri (1990) julkaistu tutkielma »Passiivimuotoja monikon 3. persoonan funktiossa». – Pohjoisten murteiden tarkkailusta näkyy lähteneen liikkeelle myös artikkeli »Suomen **nnik*-loppuisia terminatiiveja» (Virittäjä 1978). Siihen Pääkkönen on saanut murteista ja vanhasta kirjakielestä kootuksi yllättävän runsaasti tietoja ilmaisutyyppistä, jonka tutuin edustaja on nykykielessäkin käytettävä *tyynni*.

Suomen yleiskielestä Matti Pääkköstä ovat kiinnostaneet erityisesti grafeemien esiintymissuhteet. Vähäisempien esitutkielmien jälkeen hän 1990 julkaisi erillisenä kirjana tutkimuksen »Grafeemit ja konteksti: tilastotietoja suomen yleiskielen kirjaimistosta» (Suomi 150). Paitsi eri grafeemien kokonaistaajuuksia on tarkasteltu yleisyyksiä eri tekstilajeissa ja puhutussa kielessä sekä erityisesti suhteita saneiden loppupäässä, jossa päätemorfeemeilla on olennainen merkityksensä.

Matti Pääkkönen ei ole liikkunut Pohjois-Suomen maisemissa pelkästään nauhuria kuljetellen. Paljon hän on samoillut myös haulikko tai kivääri kädessä. Kielentutkimuksen kannalta nauhurisaaliista on ollut paljon iloa ja hyötyä, mutta hyvää mieltä ja syvää tyydytystä ovat miehelle tuottaneet myös onnistuneet jahtiretket. – Virittäjä toivottaa onnea merkkipäivän johdosta.

PAAVO PULKKINEN